

Vardagsrysare

Mårten Steen

Boksidan

Vardagsrysare

Mårten Steen

Copyright: Förlaget Boksidan 2016
Box 558
146 33 Tullinge

Vardagsrysare, ISBN-nummer: 978-91-88109-35-4

Kakan

Tomas förstod redan innan han tittade ner i kastrullen med chokladsås, att han hade bränt den. Fast han ville inte låtsas om det för där invid köksbordet satt hans hustru och tittade på honom. Det kändes som om att hon litade på hans färdigheter, så det gällde att se ut som om han visste vad han gjorde. Dessutom hann han inte riktigt hejda sig innan han hällde den brända såsen över kakan. Det fanns inte tid att fundera mer över det då den måste in i kylen och glömmas bort, till förmån för förrätten.

Han hade gjort det lätt för sig beträffande förrätten. Den skulle bestå av rostade brödskevar med färdig skagenröra. Det gick smidigt och lätt tills han stod inför valet om han skulle ha smör eller olivolja på smörpapperet. Det var bara tjugo minuter kvar nu innan gästerna skulle anlända. Han måste ta ett beslut. Smör är definitivt godare än olivolja, resonerade han, men det finns dom som tycker att man ska ha olivolja till allt. Det visade sig att de inte hade något smör, vilket avgjorde frågan. Han tar den flaska med olja som står i dörren till kylskåpet och skruvar av korken. Hustrun, Barbro, hejdar honom.

– Men Tomas, du ska väl inte ha rapsolja till det där. Det är väl inte gott. Ta olivolja istället.

Tomas sa ingen, han skämdes. Visst visste han att det fanns olika oljor. Och han hade minsann faktiskt använt dom båda. Rapsoljan är neutralare, olivoljan kanske godare, men till skagenröra? Att förklara det för hustrun, inte nu när hans huvud kändes näst intill blockerat. Det var för mycket med allting. Han hinner inte ens stänga kylskåpsdörren igen förrän Barbro tagit ut den andra flaskan med olja ur skafferiet. Hon ger den inte till Tomas utan istället häller hon ut lite av den på smörpapperet. Hon står kvar och tittar på när han börjar lägga brödbitarna på papperet, men snart hejdar hon honom och frågar:

– Men Tomas ska du inte smeta ut oljan först?

– Oj då, förlåt. Jag höll på att glömma det.

Det gick ganska bra att rosta brödbitarna, men då vakade han över dem nästan konstant under tiden de var i ugnen. De yttersta bitarna började bli lite sådär lagom bruna och dom inre verkade ganska lagom de med. Han tog ut plåten och fann emellertid att de innersta hade hunnit bli lite brända i kanten. Det kanske blir bra ändå, tänkte han och öppnade locket på förpackningen med skagenröra. Det verkade dock inte Barbro tycka för under tiden som han hämtade en sked att ösa med skar hon bort de mörka delarna. Han lät henne fortsätta. För att slippa stå och vänta på henne hämtade han krukans med dill ur kylskåpet. Barbro verkade inte vilja släppa snittarna, så när hon var klar gav han henne byttan med röra och skeden. Det såg ut som om hon pustade ut när han gav den till henne. Själv började han klippa de finaste kvistarna av växten i krukans. Då ringde det på dörren. Barbro såg ut som om hon hemskt gärna ville göra klart det hon påbörjat, så han sköljde av händerna och gick till hallen.

Den första gästen var Barbros arbetskamrat på sjukhuset, Rita. Hon hade visst redan fyllt femtio, men det syntes inte på henne. Det kanske berodde på smink eller nått, Tomas visste inte så noga. Men hon var i alla fall bra nog snygg. Den kraftiga urningningen hjälpte förstås till. Det var svårt att slita blicken från hennes bröstorg. Hon log och sa.

– Hej Tomas, har jag kommit rätt. Det är väl idag som hon fyller år va?

Det var en sådan kommentar som man bara säger, tänkte Tomas och han försökte fundera ut någon liknande kommentar att svara med. Han hann emellertid inte så långt med detta innan Barbro kom in och ropade:

– Men hej Rita! Va kul att du kunde komma, välkommen!

Tomas hann inte stänga dörren igen förrän nästa gäst kom. Det var till och med två gäster. Fast Tomas räknade dom nästan som en för dom hade hängt ihop så länge, ända sedan de var små. Han heter Bengt och hon heter Maj-Lis. Bengt var ursprungligen en arbetskamrat till Tomas, men det var så länge sedan så att de betraktade varandra som riktiga vänner. Maj-Lis och Barbro hade också funnit varandra. Det sa i alla fall Barbro. Bengt klev in först, så Tomas räckte fram handen till honom. Han gjorde det kanske lite väl hastigt för Bengt hade inte ens fått in hela kroppen genom dörren. Tomas insåg detta och tänkte precis ge order till armen att dra tillbaka handen. Men innan dess hann Bengt stoppa in sin hand mellan Tomas fingrar. Det såg lite trångt ut där i dörröppningen. Dessutom kom Barbro bakom honom och hälsade glatt på Maj-Lis. Maj-Lis försökte se förbi Bengt för att besvara Barbros hälsning. Hon höll i Bengt och det såg nästan ut som om hon försökte knuffa in honom i bostaden. Tomas kände lite lätt panik över situationen. Han hade omedelbart dragit sig tillbaka in i hallen om inte Bengt hade greppat hans hand med sådan kraft och nu stod och skakade den. Bengt log, antagligen var det för att han var glad, men det kunde ju också vara så att han hånlog över situationen. Nåväl, till slut släppte Bengt greppet och Tomas backade. Då kom nästa orosmoment. Skulle han krama Maj-Lis eller inte? Han var inte så förtjust i henne. I synnerhet var han inte så förtjust i att hälsa på henne för det kändes alltid som om det var så falskt. Hon brukar slå ut med armarna, le ett gigantiskt leende och sedan kraxa med sin gälla röst ”men hej...”. Det som gjorde det så falskt var att hon gjorde så emot alla hon träffade. Alla hon kände det minsta lilla. Men ibland lyfte hon inte upp armarna och sa ett mer lågmält hej. Då spelade det å andra sidan ingen roll vem det var hon hälsade på heller. Tomas chansade på att hon var på sitt positiva humör och slog ut med armarna emot henne. Detta trots att han aldrig brukade göra så annars. Han gjorde det mest för att slippa fundera mer och för att bli av med hälsningsceremonin. Maj-Lis besvarade hans kram och kompletterade den dessutom med något smickrande. Tomas sa däremot inget utöver själva hälsningen. När han var klar med hälsningsförfarandet gick han snabbt ut i köket och överlämnade gästerna åt frun.

Väl inne i köket blev han stående. Han hörde hur någon ringde på, det var Anders, Barbros bror. Borde han inte gå ut i hallen och hälsa på honom. Men det borde väl finnas något viktigt att göra här inne i köket nu, fast det var helt tomt i huvudet. Skulle de ha fördrickar kanske? Jo så var det visst. Vad skulle den bestå av då? Bubbeldricka kanske det var. Då borde den väl ligga i kylskåpet. Han öppnar kylskåpet. Det var nästan fullt av saker, men där finns ingen bubbeldricka. Han tittar på bänken bredvid kylskåpet. Hade han inte ställt champagneglasen där efter att han sköljt dem i diskmaskinen? Jo, det hade han nog, men det stod inga glas där. Han letade i lätt panik runt i köket efter drickan och glasen. Någon öppnade köksdörren. Han försökte hejda sig, för att paniken inte skulle synas. Det var Barbro som stod i dörröppningen.

– Men Tomas, ska du inte vara med och skåla med våra gäster?

– Men var är drickan då? Och glasen?

– Men du tog ju ut glasen för flera timmar sen och jag ställde ut den ryska champagnen för en stund sedan.

– Men skulle vi inte ha något till bubblen då?

– Men kära Tomas, du ställde ju ut chips och salta pinnar samtidigt med glasen. Minns du inte det? Kom nu! De andra väntar på dig.

Han följde efter henne och funderade samtidigt över om han skulle säga något ursäktande. Kanske skulle han berätta som det var. Han kände dom ju faktiskt ganska bra och det var kanske lite humoristiskt trots allt. Han bestämde sig för det senare. När han gjorde det var det emellertid ingen som skrattade eller ens nickade igenkännande. Kanske sa han det för lågt. Hörde de vad han sa? Alla kanske bara antog att det var någon allmän trevlighet. Han lät saken bero och överlämnade allt talande till Barbro.

Ingen tittade på honom, jo Bengt nickade gillande emot honom. Det såg ut som om han tänkte säga något. Men han ändrade sig, istället förde han näven till munnen och nafsade med läpparna upp de chipssmulor som tydligen legat i handflatan. Det såg ut ungefär som om när någon matar en häst. Fast det tänkte inte Tomas på. Hans tankar var vid maten. Det var inte några konkreta tankar, mest ord som snurrade runt. Orden handlade om oro. Oro för om maten var god eller inte. Där snurrade ord som choklad cayennepeppar och konsistens. Orden choklad och konsistens var mest knutna till ordet chokladkaka, emedan ord som cayennepeppar var knutna till köttgrytan. Han var nästan säker på att det inte var tvärtom. Men när han började tänka på det, blev han med ens orolig för det också. Tänk om han råkat hälla cayennepeppar i kakan också av bara farten. Men det kunde väl ändå inte vara möjligt och nu kunde han inte fråga Barbro heller. Hon hade fullt upp med viktiga saker som att vara trevligt emot gästerna. Sällskapet stod en bra stund, växlade trevligheter och tittade på varandra. Tomas led sig igenom situationen och därför antog han att de andra gjorde likadant. Både champagnen och tilltugget tog slut och det tog han som ett tecken på att det faktiskt var så. Fast ett tag slog honom tanken att gästerna kanske desperat försökt bli mätta på snacks eftersom de inte hade något förtroende för maten. Hade det inte varit så förresten, att efter det att Barbro förkunnat att det minsann var Tomas som gjort maten hade alla försett sig flitigare ifrån skålarna. Fast det kanske var bra, då skulle de ju i alla fall inte gå härifrån fullt så hungriga. Borde han fylla på mer? Det kanske skulle sitta fint med ostbågar som omväxling. Funderingarna avbröts av att Barbros röst trängde igenom hans ofrivilliga ljudfilter. De nyckelord som tillfälligt kopplade bort filtret var ”var så goda” eller något liknande, varefter hon öppnade dörren till matsalen.

Barbro gick först och efter henne följde gästerna. Alla stod en stund, tysta och villrådiga och tittade på det dukade bordet. Hade värdparet planerat någon speciell bordsplacering eller inte var antagligen den outtalade frågan. Det hade visserligen diskuterats, men deras slutsats var att eftersom sällskapet var litet och alla kände varandra skulle en påtvingad bordsplacering bli lite löjlig. Det hade i alla fall Barbro sagt. Dom brukade sällan äta i matsalen, han och Barbro, så inte ens de hade direkt några bestämda platser. Det gjorde saken lättare. I alla fall för Tomas. Hade de suttit i köket hade han nog haft lite svårt för om någon tagit hans vanliga plats framför fönstret, men i matsalen spelade det ingen roll. Förrätterna, var prydligt framdukade på små tallrikar som vilade på servetter som i sin tur vilade på tallriken för huvudrätten. Varje klick med skagenröra toppades av fina dillkvistar och en citronskiva. Barbro bad Tomas hämta det vita vinet ur kyskåpet. Anrättningen föreföll bli uppskattad de fick beröm för vinvalet. På ett diskret kommando från Barbro bar han ut disken och återkom med köttgryta med tillbehör.

Maj-Lis tittar på grytan. Hon ser tveksam ut, fast hon ler lite. Gör hon inte en liten grimas när Anders för över slevan åt hennes håll. Men hon ler i alla fall fortfarande. Det verkar som om hon vill säga något. Förmodligen något urskuldande som att hon inte är så hungrig, kanske för att hon förätit sig på chips och salta pinnar. Men nu tar hon i alla fall lite. Det var inte mycket på den slevan, men hon tar faktiskt en slev till. Hon tittar nästan nervöst på sin tallrik, ska hon ta mer? Nej hon lyfter grytan över sin tallrik så att den står mellan henne och Bengt. Han ser faktiskt nästan ut som om han är sugen på den. Dessutom öser han upp en ganska rejäl hög. Minst tre ordentliga slevor innan han lyfter den vidare över bordet och riktar in slevan emot mig. Det är bara jag som inte tagit något av grytan än. Hur ska jag göra. Jag tror att jag gillar den och dessutom vore det kul om det skulle gå åt lite av den. Men samtidigt kanske det ser konstigt ut om jag tar mest av alla.

Var det inte lite snålt kanske med bara gryta, Barbro brukar vilja ha en massa grönsaker till också. Undrar om hon tycker att skålen tomatklyftorna och fatet med gurkskivor kan räknas som en nöjaktig mängd grönsaker. De verkar ju ta slut i alla fall.

Maj-Lis tog en hel del gurkskivor fast inte så många tomatklyftor. Det borde nog vara minst tre klyftor per person, men hon tog bara två. Barbro tog desto fler. Undrar om det var tänkt som en pik till mig? Nu har Bengt tomatskålen. Han tar skeden och släpper den nästan direkt utan att ta en enda tomatklyfta. Han är åtminstone solidarisk eller då så tycker han som jag att tomater äter man i form av ketchup. Ska jag kanske fråga om han vill ha ketchup? Fast det går väl inte. Barbro skulle tycka att det såg fullt ut på bordet om jag ställde fram ketchupflaskan. Hon brukar ju till och med säga till mig att ställa in den i kylen när det bara är hon och jag som äter. Fan att ketchup inte längre saluförs i glasflaskor, de var ju i alla fall snygga, enligt Barbro.

Nu känns det som om alla tittar på mig. Det kanske dom gör förresten, men jag vågar inte titta upp. Min fru tittar säkert på mig. Undrar om det är jag som ska säga varsågod eller om det är hon. Det borde väl vara jag eftersom det är hon som fyller år. Förresten så är det ju jag som tillagat maten.

– Var så goda! Det blev hon som sa det.

Dumma mig, tänker Tomas. Nu har jag gjort bort mig igen. Alla satt bara och väntade på att jag skulle be dem sätta igång. Konstigt att alla ser så allvarliga ut. Det ser ut som om dom tycker att det är ett straff att äta min mat.

– Det smakar ju jättegott! Det är Maj-Lis som säger det.

Men det låter inte särskilt övertygande. Flera av de andra gästerna instämmer i Maj-Lis beröm, men de har knappt smakat på maten, i synnerhet inte Maj-Lis. Bengt äter åtminstone ordentligt, men han är ju inte så kinkig. Han kan ju till och med äta grillkorv rå. Rita verkar också äta, men hon är ju från Finland och finner tål väl det mesta. Min fru Barbro ser inte så entusiastisk ut heller, men hon kanske mest är orolig för om våra gäster har trevligt eller inte. Man riktigt ser hur hon flackar oroligt med blicken.

– Barbro säger att det är du som lagat maten, Tomas. Det var Rita som sa det.

– Oj då, det var inte dåligt, själv kan jag bara koka varmkorv. Det var givetvis Bengts kommentar. Tomas kom på en lite spydig kommentar, han tvekade lite med till slut klämde han fram den för han såg att Maj-Lis var på väg att öppna munnen.

– Va kokar du korven, du brukar ju äta den rå.

Bengt skrattade och även hans hustru. De andra satt tysta.

Därefter följde en massa frågor och kommentarer kring hur det är att fylla femtio år.

Tomas lyssnade inte så noga. Istället funderade han ännu mer över maten.

Jag tror nog att jag tycker att grytan var god ändå, fast jag vet inte. Det brukar ta ganska lång tid för mig att inse om något är gott, när det är jag som har gjort det. Det är som om jag önskar så mycket att det ska vara gott att jag inte känner att det smakar bränt, eller att det är för mycket peppar, eller något annat misslyckat. Kanske är det så att jag bara inte vill slänga maten så jag äter oavsett om det är gott. Fast det är ju inte så när jag går på restaurang. I julis till när firman bjöd på julbord. Då åt jag varken upp de stekta strömmingarna eller syltan för dom var inte så goda.

– Tomas älskling, Tomas, Tomas!

– Va? Jag menar vad sa du älskling?

– Kan du skicka runt grytan, så är du snäll!

Tomas lyfter grytan utan att säga något, för att sedan ställa ner den igen och därefter rikta in slevan emot Rita.

Eftersom hon ber mig skicka runt grytan igen, kan hon väl inte tycka att den var äcklig åtminstone, funderar han och känner sig lite nöjdare. Men det kanske Barbro gör bara för att glädja mig. Rita ville i alla fall inte ha mer. Tomas funderar vidare under tiden som grytan passerar mellan allas händer runt bordet. Barbro och Maj-Lis tar knappt något. Både Anders och Bengt tar ganska rejäla slevor och de ser faktiskt ganska nöjda ut när de betraktar sina nya högar. Återigen kallar Barbro på honom utan att han hör det. Detta trots att hon till och med började meningen med hans namn. Han som alltid brukar höra vad hon säger även om han är i, till exempel, sovrummet och hon i köket.

Hon upprepar meningen och han hör ordet "vin" klart och tydligt. Han behöver inte höra mer för att resa sig och gå ut i köket.

Samtidigt som han serverade var och en av vinet frågade han om kaffe. Det känns bra och världsvant, som om han vore en riktig servitör. Barbro verkar emellertid inte tycka att det var så vidare elegant för hon drog lite på munnen. Bara ytterst lite, men på det där sättet som Tomas sett så många gånger. Först drogs den vänstra mungipan ned lite, därefter kom något syrligt, som: "Men Tomas tycker du att vi ska sluta slänga soporna nuförtiden eller?" Det brukade vara svårt att säga något bra till svar när hon sa sådär. Egentligen borde det väl finnas något bra, men han kom inte på det. Kanske för att han ägnade allt tankekraft åt att blockera det faktum att hon faktiskt beordrade honom att göra något som dom kommit överens om att han skulle sköta efter sitt tycke. Nu hade han faktiskt, trots allt, lite nytta av detta. Ty tankarna snurrade runt detta istället för efterrätten. Men snart var han tvungen att se sanningen i vitögat. Till kaffet kunde han bjuda på konjak eller punsch, men sen stod efterrätten på dagordningen. Så var det bara. Han var noggrann med kaffet, ännu noggrannare än vad han brukade vara. Trots att man alltid berömde honom för hans goda kaffe. Alla utom Barbro väljer konjak, han själv också. Punsch var kanske gott, men det var liksom Barbros dryck. Lite synd att alla ville ha ur hans flaska, då det förmodligen var långt till nästa gång som de skulle åka utomlands och köpa mer. Han serverar alla av både kaffet och starkvarorna innan han sätter sig invid sin kopp och sitt glas. Kaffet smakar mycket riktigt gott men han hann inte mer än att ta en munfull förrän Barbro säger:

– Ska vi inte ha efterrätten till kaffet, eller vad säger du Tomas?

Det är ingen fråga. Han reste sig direkt och gick ut i köket. Han var så nervös att han skakade när han ställde ner kakan på bordet tillsammans med en skål vispad grädde. Att servera den till var och en hade varit en omöjlighet. Han ställer den vid Barbro och hon tar högtidligt en ganska stor bit innan hon vrider fatet emot Bengt. Hon väntar, till synes, ivrigt på att alla ska lägga för sig. Därefter väntar alla lika ivrigt på att hon ska ta första skedtaget. Hon hade allas blickar på sig nu. Hon stoppar skeden i munnen och den kommer ut tom. Hon gör inte en grimas, men däremot säger hon:

– Men oj! Jag hade ju köpt en glasstårta som vi skulle ha. Tomas du kan väl hämta glasstårten och ta ut det här.

Mamma och Annika

- Hej Annika, det är jag.
- Hej mamma hur mår du?
- Det är väl som vanligt.

Sen sa hon inget mer, men Annika väntade lite. Hon skulle säkert dra den vanliga ramsan om hon väntade en stund. Hon räknade som vanligt inte med att få någon fråga om hur hon mår själv, men det bekom henne inte så mycket eftersom det ändå inte verkade som om mamma lyssnade de få gånger hon verkligen frågat. Snart kom den väntade ramsan. Den avslutades med att hennes mamma berättade något som hon inte hört förut. Det handlade om hennes ena knä, men hon hörde inte riktigt vad det handlade om. Annika funderade på någon lämplig avslutningsfras. Kanske skulle hon säga att hon höll på att laga mat. Det var ju faktiskt sant, men just nu var det egentligen inget hon behövde göra. Gratängen var klar och stod i ugnen. Kanske var det något mer som mamma ville. Oftast var det ju inte det, men om så vore så skulle hon spara det till slutet av sin harang.

- Du Annika, jag skulle så gärna vilja ha mina julprydnader uppsatta, det är det enda man har nu.
- Ja, men sätt upp dom då. Det är väl jättebra. Det gör väl inget att det bara är november ännu. Det blir ju lite ljusare och det behövs ju. Så gör det du!
- Ja men kära Annika du vet att jag inte klarar av att sätta upp stjärnan i fönstret längre. Jag orkar ju inte ens ta ut den ur klädkammaren.
- Nej, det förstår jag. Men Peter då kan inte han göra det?
- Kära Annika. Det vet du väl att han ju har så mycket att göra. Jag kan väl inte störa honom med det.

Det brände till i Annika när hon hörde det. Hon förstod nog att det var så mamma tänkte. Att Peter var viktigare än henne. Hon hade väl lika mycket att göra som han. Dessutom bor han ju närmare henne. Dessutom har han ju en bil så det är ju mycket lättare för honom att titta förbi. Hon sa emellertid ingenting av detta till mamma, istället sa hon:

- Viss jag kommer, men jag vet inte när jag kan.
- Annika då. Jag behöver ha sakerna uppsatta innan helgen, förstår du.
- Visst, jag kommer väl på torsdag kväll då.
- Det var snällt av dig, vilken tid kommer du?
- Jag vet inte, efter jobbet. Sådär vid sjutiden blir det väl.
- Kan du inte komma lite tidigare, så vi kan dricka kaffe tillsammans.
- Kan vi inte dricka kaffe i sjutiden då?
- Vi brukade ju alltid dricka kaffe efter maten, det vet du väl eller har du glömt bort det?
- Det kan väl hända, fast jag kan väl inte ta ledigt från jobbet bara för att vi ska kunna dricka kaffe på precis samma tid som vi alltid gjorde när pappa levde.
- Men Annika då. Måste du föra pappa på tal nu också.
- Förlåt, men jag måste väl kunna nämna honom, annars blir det väl lite konstigt eller?
- Jaja. Du tar väl med dig något gott till kaffet i alla fall? Eller vill du att jag ska köpa det också?

Annika svalde, andades några sekunder och svarade:

- Visst mamma, vi ses på torsdag då, hej då!
- Jaha ja, hej då Annika.
- Hej då, mamma.

Hon vändas under hela mötet, kommer det att sluta i tid. Nej nu ska Jonas prata igen, han som brukar ta sån tid på sig. Både Jonas, chefen och Ulla lägger ut texten så att mötet drar ut på tiden. Men än så länge hinner hon nog till mamma innan klockan är sju. Mötet fortsätter emellertid ännu längre och hon kommer inte längre att hinna i tid. Hon har ju ett brev som hon bara måste skriva innan hon slutar för dagen. Chefen sa att hon måste posta det idag, han gav henne till och med ett frimärke, vilket tydligt visade att han menade att hon skulle posta det själv och inte lämna det till den interna postgången. Nu är hon tvungen att ringa mamma, det ser hon inte fram emot.

Hon sitter i flera minuter med handen på telefonluren innan hon lyfter den.

– Hej mamma det är jag, Annika.

– Men hej Annika, du kommer väl ikväll som du lovat?

Visst mamma, det är klart. Hur är det med dig?

– Det är väl som vanligt.

– Hur är det med knäet då?

– Jodå, det gör ju ont.

– Mamma, jag blir lite sen.

– Men Annika, du skulle ju komma, du har ju lovat det.

– Ja, jag kommer visst, men jag blir bara lite sen.

– Ja, vad ska jag säga. Man kan visst inte lita på någon nuförtiden.

– Men mamma, jag blir ju bara lite sen. Sådär en halvtimme skulle jag tro.

– Ja vad ska jag säga. Du vet ju att jag brukar dricka kaffe efter maten och inte på natten.

– Mamma, jag hinner inte prata mer nu. Förresten så har jag köpt lussekatter, det blir väl bra till kaffet? Hej då!

Hon skriver brevet, det går lite fortare än vad hon väntat sig. Men det kanske beror på att hon mer eller mindre kopierar ett gammalt brev med liknande andemening. Därefter stänger hon av datorn och släcker skrivbordslampan. När hon klistrat igen kuvertet och frankerat det blir hon, emellertid, lite orolig för att hon kanske inte hade raderat alla spår av den gamla adressaten. Hon viftar bort oron och sätter på sig kappan. Men hon kan inte släppa oron, den bara växer. Så för att bli av med den sätter hon igång datorn igen och kontrollerar brevet. Därefter lämnar hon slutligen rummet och sin arbetsplats. Hon tar en omväg till tunnelbanan för att passera en av postens blå postlådor för lokalpost. Klockan är ungefär en kvart över sju när hon står utanför ytterdörren till barndomshemmet. Mamma öppnade dörren så snart efter att hon ringt på den, att det föreföll som om hon stått innanför den och väntat. Annika hinner inte säga något förrän mamman börjar orda. Hon börjar tala innan hon ens öppnat dörren så mycket att de kan se varandra.

– Så du kommer nu äntligen. Kaffet har nästan hunnit bli alldeles kallt.

– Men jag är ju bara några minuter sen. När började du göra kaffet egentligen?

– Skynda dig nu och kom in så vi får oss lite kaffe.

Annika hänger av sig lite slarvigt. Dels för att hon känner sig ganska stressad och dels för att visa att hon försöker skynda sig.

Innanför hallen ligger vardagsrummet. Mitt på den borte väggen står en gammal plyschsoffa. Det står ett soffbord framför soffan. Invid det borte hörnet av soffbordet är det framdukat med ett kaffefat, en kopp, kaffesked servett och ett dessertfat. Det var hennes plats, som det alltid hade varit. Mammans plats var invid den andra änden av soffan. Hon sätter sig där som hon alltid har gjort, men först serverar hon kaffet. Annika lägger upp var sin lussebulle på respektive dessertfat. Mamma fyller upp sin kopp med mjölk och räcker därefter gräddsniplan till Annika. Annika håller i en skvätt och sneglar sedan på mamman. Hon i sin tur lyfter försiktigt sin kopp och Annika följer hennes exempel. De fortsätter att försiktigt dricka av kaffet. Det var mycket riktigt ganska svalt. Ingen säger något så länge det finns kaffe och bulla kvar framför dem.

När de varken äter bulla eller dricker kaffe stirrar de framför sig på de två tomma fåtöljerna på andra sidan soffbordet. När mamman tömt fatet och koppen bryter hon tystnaden:

– Det var en god bulla du köpt Annika. Det var nog min första lussebulle i år tror jag.
– Vad roligt att du tycker, men dom är ju inte alls lika goda som dom som du brukade baka mamma.

– Äsch prat, jag önskar bara att jag hade haft några pepparkakor att bjuda på också. Jag har nog inte ens ätit några pepparkakor i år.

Annika reser sig och vänder sig emot mamman.

– Jag kanske ska sätta igång då.

– Jaha du, har du så bråttom?

Annika svarar inte, istället går hon emot klädkammaren där den stora lådan med julprydnader brukar förvaras. Mamman brukade inte vara där inne så ofta, det syntes. Det var ett ganska rejält lager av vitt puder på det mesta där inne. Kanske borde hon städa? Hon skulle gärna ha gjort det, men hon visste av erfarenhet att mamma inte alls uppskattade att hon tog egna initiativ i hennes hushåll. Ju längre tid hon vistades i klädkammaren, kämpades med att dra ut lådan ur hörnet, desto fastare beslutad blev hon i emellertid om att hon trots allt skulle ta med detta i vårens storstädning. I synnerhet efter att hon fått en rejäl nysattack. Mamman står i dörröppningen och betraktar henne, hon säger ingenting, inte ens det traditionella ”prosit” efter nysningarna.

Annika drar ut lådan på golvet i den lilla korridoren utanför klädkammaren och öppnar locket. Överst ligger den stora julstjärnan av orange papp, som brukar hänga i mitten av vardagsrumsfönstret. Det hade den alltid gjort, så länge hon mindes. Den var skröplig nu. När hon lyfter upp den blir det en liten spricka i pappen. Den var inte den första i sitt slag. Dessutom var ju den här typen av julprydnader omoderna sedan många år. Fast mamma tycker den är så fin, det vet hon, så hon säger inget.

– Den vill jag ha i mitten av vardagsrumsfönstret. Men du måste först kontrollera att glödlampan är hel Annika.

– Jag vet mamma, det gör jag ju varje år.

Det tar ett tag för henne att komma ihåg hur hon brukade hänga upp den, under tiden står hon till synes bara och stirrar emot taket en stund.

– Vad gör du Annika? Du vet väl att den ska hänga där. Sladden ska ju hänga på gardinstången. Du ska tejpa fast den, det borde du väl veta.

– Visst mamma, det har du rätt i, jag ska hämta tejen.

Den ser verkligen hemsk ut stjärnan. En gång i tiden hade hon tyckt att den var vacker, men det var länge sedan och nu var den blekt och trasig. Ljuset ifrån glödlampan gör nu alla revor och andra trasigheter väldigt tydliga. Tyst och något sammanbiten går hon vidare till byrån där julkrubban ska stå.

– Men vad ska du göra nu då Annika? Du vet väl att det ska vara en tomte i fönstret också. Sedan vill jag ju att pelargonerna ska stå i ytterkrukorna med tomtar på. Du kan ju inte bara springa vidare och börja lite här och lite där. Du sätter väl upp ytterkrukorna, dom tycker ju du är så söta. Dom kommer nog att bli dina en dag.

Annika rös, båda av tanken på att ärva de hemska ytterkrukorna och av mammans anspelning på sin bortgång.

Hon går till lådan med julprydnaderna och börjar rota efter tomtetekrukorna. Givetvis ligger dom längst ner. Hon skulle kunna ha tömt lådan på golvet, men hon avstår för så brukade de ju inte göra.

– Men den stora tomten ska ju vara inåt Annika, det vet du väl.

Annika stönar tyst för sig själv.

– Men mamma jag är ju inte klar ännu.

– Ja, men skynda dig nu då.

Annika vrider på pelargonen utan att titta på den. Hon tittar på mamman för att se när hon såg nöjd ut. Vilket hon aldrig gör, så hon får till slut återgå till att titta på krukans konstigt nog hörs ingen kommentar från mamman. Annika säger inget om den lilla högen med jord som hamnade på golvet när hon lyfte ur blomman ur den vanliga ytterkrukan. Antagligen har mamman inte märkt något av det och Annika låtsades inte om det. Annika är egentligen en ganska ordentlig kvinna som i vanliga fall genast skulle ha hämta kvasten och skyffelns och sopat upp jorden. Men nu, av ren hämndlystnad, låter hon bli.

Arbetet fortsätter med tomtar i alla fönster, julkrubban, en gammal sliten affisch med något Jenny Lindinspirerat motiv från svunna tider och en elljusstake i köksfönstret. Avslutningsvis byter hon de vanliga grytlapparna emot dito med tomtar på.

Alla saker i lådan var nu upphänga eller uppställda och de sitter båda på sina platser i soffan och betraktar verket. Ser hon inte lite nöjd ut nu ändå mamma? Det är svårt att säga, men kanske. Då kanske hon skulle våga ta upp det som gnagt i henne:

– Mamma jag ska åka med Elisabeth till Egypten i jul. Vi ska bada i röda havet och se pyramiderna. Roligt va!

– Men kära barn. Ska jag behöva vara ensam här på julafton?

– Men mamma, jag kan ju komma efter jul, är du inte glad över att jag får se mig om lite i världen?

– Ja, men jag då? Det är inte så roligt att sitta här alldeles ensam dagarna i ända.

– Men Peter då? Kan inte han komma, han är ju aldrig här på julen.

– Så du försöker lägga allt på din bror nu.

– Vaddå lägga allt på min bror? Han är ju aldrig här. Han kommer ju aldrig och hjälper dig eller överhuvudtaget besöker dig. Då bor han ju ändå närmare dig än vad jag gör.

Han borde väl lika bra som jag kunna ställa upp alla julsakerna. Han vet väl lika bra hur de ska stå.

– Nej du, det måste vara klart idag.

– Varför är det så viktigt då?

– Men Annika, Peter kommer ju på söndag.

Mammas nya kille

Jag klev in i köket utan att ens ta av mig skorna och ännu mindre min jacka. Nonchalant, fast egentligen med en viss skam, slängde jag fram spelbongen på bordet.

– Hej, mamma, får jag bjuda på pizza ikväll?

– Hej, Göran, du ha varit borta länge!

– Men mamma jag sa ju att jag skulle till tipshörnan och titta på fotboll.

Mamma sa ingenting mer om detta, istället pekade hon på badrumsdörren. Ut kom en man som jag aldrig tidigare träffat. Mamma presenterade oss för varandra. När hon talade om mannen la hon en hand på hans höft och log kärleksfullt. Sådär som hon brukade göra emot mig, när jag var liten och hade ritat en teckning som jag gav till henne.

– Det här är Östen. Han som jag berättat så mycket om.

Jag hade inget minne av att hon överhuvudtaget nämnt honom, men jag försökte låta som om att det var sant.

När vi presenterat oss stod vi tysta en stund som om vi funderade på någon trevlig kommentar eller så. Jag funderade i alla fall på det, men det var han som började tala:

– Så Göran jag ser att du spelat, hur gick det?

Han tog upp min bong och tittade på den länge. Ni har haft tur, ser jag.

Jag tittade lite förvånad på honom, visste han något om fotboll eller sa han det där bara för att vara trevlig.

– Del är präktiga tur, de här, fortsatte han och viftade med bongen emot mamma.

Jag sa inget, men jag log lite emot henne. En bong med tusen rader som inte ger mer femhundra, är ju inte särskilt lyckad. Det är ju snarare nästan otur.

Östen gick på oförfärat och pratade, han sa något om vart och ett av lagen. Ju mer han sa desto tydligare blev det att han inte visste mycket om fotboll, för det han sa var sånt som ”Arsenal det låter ju engelskt må jag säga”. Han gick på vidare om trav och lotto för att riktigt visa hur okunnig han var. Fast han märkte det nog inte själv. Jag svarade på hans frågor, men jag försökte hela tiden antyda att jag hade bråttom. Förslaget om att bjuda mamma på restaurang kändes inte längre aktuellt och jag förde det aldrig på tal igen.

– Var har du gjort av din bror? Frågade mamma.

– Han är väl på sitt rum och surfar, antar jag.

Östen reste sig och sa att han måste ge sig iväg. Han tittade bedjande på mamma.

Mamma tittade ännu mer bedjande på honom. Hon gick emot honom och slog armarna runt hans mage.

– Du kan väl komma tillbaka sen?

– Gärna, jag kommer så fort jag kan.

Sen pussade han henne på kinden, hälsade på mig och lämnade köket.

– Nå, vad tycker du om honom?

Jag drog mig för att svara. Egentligen visste jag ju inget om honom. Förutom att det verkade som om han ville ställa sig in hos mig.

– Tro inte den, mamma, han pratar smörja!

– Å, så du säger, han kan vara snäll ända, fast han är språksam.

– Tro mig du, mamma, del där är en skitsnackare som vi får dras med, innan vi blir fria från honom.

– Men det är en fin man må du tro. Han är troende och han har minsann fått mig att se att det finns något annat där ute. Sen dricker han ingenting heller. Du borde lära dig av honom, istället för att klaga.

– Ja du tror aldrig vad jag säger, men du får väl se! Och så ångrar du dig, när det är för sent!

– Ja Si, Göran, du är som far din, aldrig tro folk om gott och begära orimligheter sen.

– Ja, det vet jag nog. Det är klart att jag vill att du träffar någon mamma, men han känns liksom inte bra.

– Ja du, Göran, du skulle se upp med dina känslor du.

– Åja, mamma, men du tycker nog om att få en vinare på bordet.

– Ja, en vinare skadar ju inte men se på all den elände som spriten ställt till med. Jag vill ha nått annat av livet, nått högre.

– Och han ska ta dig dit tror du?

Mamma nickade utan att säga något.

– Nå så låt han görat då! Snäste jag och gick ut ur köket.

Senare på kvällen satt jag och såg på TV tillsammans med mamma och min bror. Vi hade det trevligt som vanligt, med groggar och jordnötter. Efter ett par timmar ringer det på dörren. Mamma skiner upp och nästan rusar dit. Innan hon öppnar står hon en stund framför spegeln och kontrollerar sitt utseende. Hon plockar bort några hårstrån från koftan och öppnar dörren. Jag tittar på min bror och han tittar förvånat på mig. Sådär hade vi aldrig sett mamma göra tidigare. Jag hade väntat mig att där skulle stå en väldigt berusad man. Precis som pappa brukade vara när han kom hem på lördagskvällarna. Men så var inte fallet. Östen var uppenbarligen helt nykter. För trevnadens skull gick jag ut i köket och hämtade ett grogglas. Jag valde det finaste glaset vi har. Det som har ett klistermärke som det står ”Orrefors” på. När Östen hängt av sig, hälsat på min bror och satt sig bredvid mamma i soffan, frågar jag honom vilken smak han vill ha på sin grogg. Skulle det vara rom och cola, gin och tonic eller vodka med cola. Jag kände mig faktiskt lite stolt över att vi hade så mycket att erbjuda. Långt mer än vad vi brukade ha hemma. Normalt brukade vi få hålla till godo med bara en sorts sprit och enbart cola. Men min bror hade fått tag i en hel dunk hembränt till bra pris och jag hade kosta på oss både tonic, cola och till och med en citron. Han tittar på våra drycker med en min som signalerar avsmak.

– Nej jag nyttjar inte dessa djävulens drycker.

– Men Jesus drack ju vin han med, då kan väl jag bjuda dig på en grogg.

– Det kan hända, men spriten har ställt till det så i vårt samhälle, att jag har valt att avstå.

Jag ser bror min sträcka sig efter sitt grogglas, men vid de orden hejdar han sig och tar istället några jordnötter. Jag däremot sträcker mig i ren protest efter mitt glas samtidigt som jag säger:

– Prisa gud för spriten, skål bror och mor.

Jag ser hur mamma skäms. Hon hade inte rört sitt glas sen Östen kom in i rummet. Det såg ut som hon inte ens ville låtsas om det. Jag skämdes lite över det jag sagt. Kanske för att botgöra mig frågade jag Östen om det kanske skulle smaka med cola.

Östen nickar.

– Ni är så snälla så! Om jag bara kunde vara så snäll som er. Jag tackar både er och herren gud för de gåvor han giver mig.

Östen håller glaset med cola i handen, sluter ögonen och säger något mycket långsamt och mycket lågt. Jag tycker att jag urskiljer:

Och inled oss icke i frestelse utan fräls oss ifrån ondo ty riket är ditt och makten och härligheten i evighet amen.

Sen dricker han av drycken.

Mamma rör knappt sitt grogglas mer den kvällen. Min bror tar försiktiga klunkar då och då. Men jag tar en grogg av var sort i ganska raskt tempo. Östen säger inget men jag ser ett missnöje i hans blick var gång jag höjer glaset.

På TV:n visas bingolotto. Jag hade köpt en bricka var åt oss. Mammans bricka var bäst. Men hon verkade inte bry sig om den. När jag tittade på hennes bricka, visade det sig att hon till och med missat flera nummer. Mamma verkade mest titta på Östen och han

mest och blundade. Mamma frågade honom om vilken av programledarna som han tyckte var bäst, Loket eller? Östen såg ut som om han inte förstod vad hon pratade om. Han tittade på mamma en kort stund, sedan slöt han ögonen igen.

Jag tror faktiskt att han till och med skakade på huvudet. Mamma förstod nog att han inte ville prata om Bingolotto så hon frågade istället något om "Fångarna på fortet." Återigen tittade han en kort stund på henne för att sedan sluta ögonen igen. Då frågar mamma om han kanske vill ha lite nötter. Min bror lyfter skålen och räcker den till honom.

– Nej tack. Jag försöker hålla till nyttiga frukter från guds skafferi.

Mamma ser lite ledsen ut. Jag tror att hon funderar över om vi kanske har några nyttiga frukter från guds skafferi. Det verkar inte som om hon kommer på några nyttiga frukter. Istället frågar hon honom om det var kallt ute.

– Jo vars. Men jag har ju klätt mig därefter, så mig går det ingen nöd på.

Jag frågade honom om vad han arbetade med.

– Jag lever för herren och bereder jorden för Jesu återkomst.

När jag hörde hans tal ville jag naturligtvis komma med följdfrågor om vad han menade med det. Men mamma tystade ner mig med förklaringen att jag ändå inte förstod saken, så varför fråga.

Jag kände mig tvehågsen. Dels ville jag tala om för honom att vi inte trodde på gud, men samtidigt kändes det elakt att gå på något som var så uppenbart viktigt för honom. Till slut sa jag emellertid det som jag tänkt säga:

– Tja, här är vi då inte troende, men det står ju var och en fritt.

– Jag ser det och ni har min respekt för ert val. Men jag önskar verkligen att jag kan hjälpa er ur djävulens klor och rädda er från den eviga skärselden.

Han tittar på mamma och ler. Hon ler tillbaka. Jag tittar på min bror. Han ser lidande ut. Jag höjer mitt glas för att liksom uppmana honom att dricka mer, men hans arm förblir stilla.

Mamma säger något helt obegripligt, jag tror det var något i stil med:

– Tack goa Östen, så här kan det inte gå för sig. Göran har då alltid varit ett trotsigt barn. Du skulle då se alla hans spektakel med maten och då sätter det sig på levern. Jag hoppas du inte blir förskräckt över hur vi har det. Han stannar väl över natten, kan jag hoppas?

– Men kan det gå för sig?

Mamma ser osäkert på honom. Det verkar som om hon inte vet vad hon ska svara. Det har väl aldrig hänt att någon karl som hon erbjudid att sova kvar inte genast har tackat ja. Mamma ser ju ännu ganska bra ut. Det kan jag säga fast att jag är hennes son. Jag har sett hur andra män sneplat på henne på pendeltåget eller på bussen.

Eftersom mamma inte säger något tar Östen till orda igen. Han nickar allvarligt och säger att det skulle vara en stor ära för honom. Han kanske skulle kunna få sova på soffan här.

Mamma ser besviken ut men hon nickar.

Östen tittar på mig och säger:

– Jag är den gode herden, jag kan hjälpa er på vägen, du och din bror.

Mamma nickade sorgset bifallande.

Östen fortsätter, med av rörelse, dallrande röst:

– Den lede flyr, ja han flyr och vårdar intet om fåren. Jag är den gode herden och jag känner mina får.

Därpå sänkte han rösten, slog ner ögonen, såsom om han haft en djup sorg över mänskornas ondska och framsuckade, starkt betonat och med sidoblickar:

– Jag haver och onda får, som icke äro av detta fårahuset; dem måste jag och dra härtill och de ska höra min röst.

Därpå sa han med en starkare och mer bestämd stämma:

– Och det skall vara ett fårahus och en herde.

– Och en herde! Ekade mamma, som dock egentligen föreföll titta mer på TV:n än på Östen.

Vi satt tysta nu. Åtminstone jag vågade inte säga något. För det verkade som om vad man än sa så verkade det komma en predikan till svar ifrån honom. Till slut reste han sig, tittade på mamma och frågade om han kanske kunde få läsa några ord ur bibeln. Mamma nickade och han gick iväg ut till hallen. Han kom tillbaka efter en stund med en stor svart bok som såg gammal ut. Han slog sig ner igen, bläddrade en stund i boken och började sedan att läsa. Jag minns inte vad han läste och jag lyssnade inte heller. Istället höjde jag ljudet på TV:n. Mamma tittade surt på mig. Det verkade som om hon ville säga till mig att jag skulle sänka ljudet utan att behöva använda ord. Min bror sa ingenting, han satt som förstenad. Jag rörde inte fjärrkontrollen, jag stirrade stelt på TV:n. Mamma reste sig och gick fram till TV:n och stängde av den.

– Men mamma jag ville ju se det här. Vi brukar ju se det här programmet.

– Men vi kan väl inte titta på TV när vi har gäster. Till råga på allt kan vi väl inte se på TV, när vi hör på guds ord.

Jag reser mig för att sätta på TV:n igen, men då drar hon ur stickproppen ur vägguttaget. Då tar jag mitt glas, häller i en rejäl skvätt gin och sedan fyller jag på till bredden med tonic. Glaset blir så fullt att jag måste ta en klunk för att kunna få ner en citronskiva. Tonicen är ljummen och isen är slut, så jag går in i köket efter mer. Väl i köket blir jag sittande vid köksbordet, sorgsen över situationen. Från vardagsrummet hör jag Östens röst:

– Din son är nog en duktig arbetare, men han måste erövrats från djävulens mäktiga inflytande och återvinnas till den rätta vägen.

Jag stannar kvar i köket och bannar denne man tills groggen tar slut. Då går jag ut på balkongen. Östen och mamma kommer in i köket. Mamma börjar göra kaffe. Östen hjälper henne. Det ser ut som om han kan vårt kök utantill. Han plockar fram kaffefiltren utan att det verkar som om mamma ger honom några instruktioner om var de finns. Sen går han direkt till skåpet där vi har kaffekopparna. Trots att vi inte har dom i det skåp som folk brukar ha koppar i. Till sist plockar han fram brickan som ligger ovan kylskåpet. Han ställer kopparna på brickan och bär den ut i vardagsrummet. Då går jag in i köket och frågar mamma om det är så att han varit här förr. Mamma tittar ner, men hon säger inget.

– Men svara mamma innan han kommer tillbaka. Han kommer straxt, så svara då! Hon svarade emellertid inte. Istället tar hon kaffekannen ifrån bryggaren, trots att det fortfarande fräser av vatten som rinner ner i filtret, och bär ut den i vardagsrummet.

– Jo, tog hon slutligen upp medan hon hällde i kaffet, det är så att vi ska till kyrkan i morgon och jag skulle vilja att ni följde med. Det kan ni väl göra?

Min bror sa ingenting. Jag tänkte febrilt på vad jag skulle svara, jag vågade inte riktigt bara säga nej. Istället försöker jag hitta någon anledning till att jag inte skulle kunna gå dit.

Då jag inte finner något svar går jag till toaletten. Jag stannade en bra stund längre än vad jag behöver för att uträtta det jag gått dit för att göra. När jag kommer tillbaka är bordet avdukat sånär som på mitt grogglas. Mamma och Östen sitter i soffan och håller varandra i händerna. Men min bror sitter inte på sin plats. Jag tar mitt glas och går ut i köket för att fylla på. Där invid diskbänken finner jag min bror. Han är just i färd med att tömma dunken med sprit i vasken. Jag rusar fram för att hindra honom, men han släpper inte taget om dunken. Jag sliter i den och han sliter åt andra hållet. Vilket gör att det stänker sprit på våra kläder och på golvet.

– Vad fan är det med dig? Du är ju inte klok!

– Men han har ju sagt att jag ska hälla ut spriten.

– Men du bestämmer ju själv. Det är ju din sprit.

– Nej, spriten leder bara till fördärv. Se på pappa. Se hur det gick för honom. Jag vill inte bli som han.

– Men du behöver ju inte bli alkis bara för att vi tar lite groggar en lördagskväll.

– Jo det är början.

– Sluta nu, det finns ju massor av människor som dricker groggar på en lördagskväll, men är fullt normala i övrigt. Förresten är det väl normalt att dricka grogg och onormalt att inte göra det.

– Men det är en synd.

– Vad har tagit åt dig? Går du på den där skiten som han pratar om.

– Det är inte skit. Han har visat mig den rätta vägen.

– Så du har gått på hans skitsnack.

– Det är inte skitsnack och jag har minsann hört honom förkunna guds ord. Det skulle du också göra, då skulle du nog förstå.

– Vaddå, har du träffat honom förut?

– Ja det är klart. Han är ju pastor i Ljusets kyrka.

– I vaddå, sa du?

– Ljusets kyrka.

– Ja men vad. Har du varit där, eller?

– Ja det har jag. Är det något fel med det då?

– Ja det är det. Varför har du inte sagt det till mig förresten?

– Men du skulle bara tycka att jag var dum i huvudet.

– Nej det skulle jag inte. Vi måste ju för fan hålla ihop. Du brukar väl inte ha några hemligheter för mig, eller har du det?

– Men du verkar ju jätteupprörd nu.

– Nej det är jag väl inte.

– Det är du väl, du står ju nästan och skriker.

– Okej då. Jag är väl förbannad då. Men du har ju för fan lurat mig.

– Det har jag väl inte, jag får väl göra som jag vill.

För första gången på flera år kände jag att jag ville slå honom. Jag knyter handen, men jag höjer den inte. Inte förrän han återupptar hållandet. Då var det som om något som exploderade inom mig och min knytnäve far iväg emot hans mage. Dörren flyger upp och de andra rusar in i köket. Min bror står dubbelvikt och tar sig om magen. Mamma går fram till honom och tröstar, precis som hon brukade göra då jag gett honom stryk då vi var små. Östen ställer sig emellan mig och min bror. Han står med ansiktet emot mig. Han ser strängt och bekymrat på mig. Som om han vore min far. Jag ville be honom dra åt helvete, men jag finner inte orden. Efter att vi stått så en stund vänder sig mamma emot mig och säger att jag är full och borde gå och lägga mig.

– Ska du inte be din bror om förlåtelse, sa Östen.

Jag säger ingenting. Istället går jag iväg till mitt rum.

TV-knappen

Vi satt och fikade, min son och jag, när han såsom flera gånger förr påpekade det dumma i att jag stängde av TV:n på den stora knappen på apparaten istället för med hjälp av fjärrkontrollen. Han höll i koppen samtidigt som han pekade på apparaten och sa:

- Men pappa, varför stänger du av den på TV:n istället för på fjärrkontrollen som man ska göra.

Han väntade inte på mitt svar utan fortsatte:

- TV-apparater är inte gjorda för att man ska stänga av dom med knappen, de kan gå sönder då. Förresten så finns det risk att den tappar minnet. Det gjorde min TV som jag inte använde.

- Men dom kan börja brinna och det drar ju ström.

- Nej pappa, dom börjar inte brinna och i vänteläget drar dom så lite ström att det inte kostar dig mer än någon krona på ett helt år. Du är ju gammal nu, skulle det inte vara skönt att slippa gå fram till TV:n varje gång du ska titta?

Jag sa inget och väntade med att stänga av den på knappen tills han gått hem. Samtidigt som jag var glad över hans besök kände jag visst missmod över det han sagt. Tänk om TV:n verkligen skulle gå sönder, vad skulle jag göra då? Tanken lämnade mig inte. Inte ens på kvällen när jag vilade huvudet emot kudden. För säkerhets skull gick jag upp och tittade på apparaten, jodå den var avstängd precis som vanligt. Men tänk om den stod här och höll på att förstöras. Försiktigt, för att inte slita mer på den än nödvändigt, tryckte jag in knappen. TV:n flimrade till. Sen kontrollerade jag att fjärrkontrollen låg på sin valnliga plats innan jag återigen gick till sängs. Tankarna fortsatte mala i huvudet. Tänk om den trots min sons påstående började brinna mitt i natten. Skulle jag hinna vakna innan lägenheten var övertänd? Återigen gick jag upp, nu för att kontrollera att det inte stod något brännbart i apparatens omedelbara närhet. Jodå det var inte alls långt till gardinen. Med lite rejäla flammor skulle snart även den vara övertänd. Försiktigt rullade jag apparaten en bit längre bort ifrån fönstret, fast inte så långt bort att den kom nära soffan, med de säkert väldigt brännbara kuddarna. Återigen gick jag till sängs, något lugnare. Men inte tillräckligt lugn, för tankarna på att TV:n skulle fatta eld lämnade mig inte. Det kom över mig att kanske fanns det ytterligare en brandvarnare i skåpet ovanför kylen. Den som jag fått av hyresvärden. Eftersom alla mina brandvarnare fungerade alldeles utmärkt, hade jag inte brytt mig om att be min son att sätta upp den. Men nu skulle den kanske komma till nytta. Om den satt alldeles i närheten av TV:n kanske den skulle hinna larma innan hela vardagsrummet stod i lågor. Så återigen gick jag upp. Denna gång för att gå in i köket. Mycket riktigt hittade jag en ny brandvarnare där i skåpet ovanför kylen. Den var inte ens upppackad och det var med ganska stor möda som jag fick ut den ur den hårda, genomskinliga plastförpackningen. Jag vred loss den ifrån takfästet med nabbarna i behåll och där fanns till och med ett batteri. Det var inslaget i cellofan, vilket borde gjort det till en betydligt enklare match att forcera, jämfört med det hårda plasten som jag nyss klipp upp, men med min svaga syn och det dunkla ljuset i köket utan assistans av solen, blev det till en strid involverande både sax och pennkniv. Till sist satt batteriet emellertid på plats. Jag skyndade mig ut i vardagsrummet, la brandvarnaren på TV-apparaten och tryckte in den röda knappen avsedd för kontroll av batteriets kondition. Ingenting hände.

Brandvarnaren gav ingen som helst signal ifrån sig om att den var i funktionsdugligt skick. Jag provade igen, denna gång med ett kraftigare tryck på knappen. Det gjorde ingen skillnad. Oron var som en klump i magen. Tänk om den inte fungerar och TV:n börjar brinna. De där brandvarnarna är ju viss radioaktiva också. En brand som sprider radioaktivt stoff i fastigheten och allt är mitt fel. Fast varför skulle TV-apparaten börja

brinna just nu? Och förresten kanske brandvarnaren visst fungerar. Jag försökte läsa texten i de medföljande bruksanvisningarna, men bokstäverna var så små att det inte ens gick att avgöra om texten var på svenska eller något annat språk. Hur var det med TV:n då. Borde inte en så viktig fråga som om huruvida den skall stängas av med fjärrkontrollen eller med knappen finnas beskriven i dess bruksanvisningar. Så måste det ju vara, tänkte jag. En så viktig sak har de säkert ägnat ett helt kapitel åt, med tanke på hur tjocka bruksanvisningar brukar vara. Som tur var fanns boken om den nuvarande TV:n bland bruksanvisningar för alla TV-apparater som jag ägt. För säkerhets skull satte jag mig i TV-fåtöljen så att den var under uppsikt ifall något skulle hända, såsom en spirande eldsvåda. I användarinstruktionerna fanns mycket riktigt ett stycke om huruvida den skulle stängas av med knappen eller med fjärrkontrollen. Men för mig var detta ingen vidare vägledning när den visserligen kunde stängas av med fjärrkontrollen och det rekommenderas såsom varande huvudalternativet. Fast samtidigt stod det under stycket en varning om att TV:n alltid skulle stängas av med knappen om det förelåg risk för eldsvåda. Och om det var åska i luften var det tydligen även viktigt att dra ut stickkontakten ur vägguttaget. Måste man göra det också tänkte jag och blev ännu oroligare. Här har jag trott att jag var säker bara för att jag stängde av TV:n på knappen. Och risk för eldsvåda, det är ju därför jag stänger av med knappen. Vad är det egentligen för eldsvåda de menar. Nu var jag än mer villrådig, orolig och trött. Klockan var fem på morgonen, snart borde det väl vara okej att ringa sonen och fråga. När brukade han stiga upp? Insåg att jag aldrig frågat honom om det, i stunden kom jag inte ens ihåg vad det var han arbetade med. Hade vi pratat om det? Kanske, men det var länge sedan, han kanske har bytt arbete sedan dess? Uthärdade emellertid inte längre utan lämnade TV:n utan uppsikt för att gå till telefonen. Efter bra många signaler svarade han, han verkade trött och kanske irriterad.

- Hallå Ove.

- Hej det är jag.

- Men vad fan pappa, klockan är ju bara halv sex, har det hänt något?

- Ja TV:n har stått på hela natten.

- Va har du kollat på TV hela natten.

- Nej den har bara stått på, men den har inte börjat brinna ännu.

- Va fan har du haft TV:n på hela natten. Du som brukar ha så hög volym också, så kan du ju inte göra, du väcker ju grannarna. Han sa det så högt att han antagligen väckte sina grannar bara genom det.

- Men, svarade jag, det har inte varit något ljud på den och ingen bild heller för den delen.

- Varför har du haft den på då? Om du ändå inte kunnat se eller höra något?

- Det förstår du väl att den inte varit helt på utan bara på knappen.

- Men för i helvete pappa, om det är så jävla ångestskapande för dig att TV:n inte är avslagen på natten, så stäng av den med den där jävla knappen då för fan, så himla viktigt är det ju inte.

Lena och kärleken

Hon var på dansrestauranten för kanske tredje gången, som alltid med Eva och först efter att de ätit middag tillsammans. Den här gången hade de ätit hemma hos henne i Solna. Middagen var nog det bästa med kvällen tänkte Lena där hon stod vid bardisken med en öl framför sig och med Eva mitt emot. Här hände det inte så mycket kul, mest stök och fulla killar som gjorde taffliga försök att ragga, med repliker som ”Hej vad heter ni” följt av ”vill ni ha öl” eller något liknande. Dessutom var det oftast mot Eva de vände sig, som om hon inte fanns. På middagen däremot hade suttit och pratat utan ens någon musik i bakgrunden. Till förrätten hade Eva berättat om en kille hon dejtade och Lena hade då och då flikat in med sina erfarenheter. Till varmrätten, som bestod av färsk pasta toppad av en sås med grillad kyckling, grädde och ost, hade Eva förhört henne närmare om de allra senaste erfarenheterna på den fronten. Inte på något jobbigt sätt som mamma brukade ha, utan uppmuntrande och nyfiket. Lena hade berättat om killen på jobbet som brukade komma in på hennes rum utan något verkligt ärende annat än att snacka. Han verkade så glad jämt, men bara när de var ensamma tillsammans. Jo han var nog intresserad trodde Eva också, men själv då hade Eva frågat är du intresserad av honom? Lena hade skruvat på sig för det kändes lite pinsamt att erkänna att vikten hade så stor betydelse. I synnerhet som hon själv hade varit ganska mullig för inte så länge sedan. Hon slapp fundera så mycket mer över svaret, för Eva hade frågat hur han såg ut, var han snygg? Lena hade svarat med att beskriva honom och i synnerhet hans rondör. Och de hade skrattat och skojat om hur det är att ha feta killar på magen. Klockan var runt elva på kvällen och kvällen var blöt. Några ganska rundlagda killar med ögonen smala som blyertspennor trängde sig emellan dem. Den ene, som kanske hette Roger, vände sig emot Lena. Det han sa därefter kunde hon inte uppfatta, trots att han försökte flera gånger, därtill med munnen intill hennes öra. Hon vred huvudet så att deras blickar möttes.

- Du verkar väldigt trött ska du inte gå hem och lägga dig?

Det verkar som om han kanske uppfattat kommentaren för han vände ryggen mot bardisken och för att liksom ta sats emot toaletten. Lenas öl var nästan slut. Det lilla som fanns kvar smakade ljummet efter att hon omedvetet stått och värmt den med handen. Eller kanske var det för att ha uppsikt över den så att ingen skulle få för sig att lägga något mystiskt medel i den, för det hade hon hört att en del killar gjorde. Hon behövde mer, vände sig mot bardisken och försökte fånga uppmärksamheten från någon av bartendrarna. Där på andra sidan, bland alla killar och tjejer, fanns den en lång karl. Han hade inte stått där för en stund sedan, honom skulle jag kunna tänka mig tänkte hon. Han är klart längre än mig och hans ögon verkar snälla. Det såg inte ut som om han vinglade eller höll på att somna och leendet, riktat rakt ut i luften, verkade så lyckligt. Lena besvarade leendet, fast det antagligen inte var riktat emot henne. Han verkade uppfatta hennes min, utan att göra en affär av det. Istället vände han sig emot den bartender som just gett honom en stunds uppmärksamhet. Lena såg hur bartendern pekade emot honom med hela handen och han svarade med ett finger i luften, som antagligen betydde att en stor stark. Skönt att han inte beställde två tänkte hon, då har han i alla fall ingen på gång just nu. Han stod kvar vid baren och nog hade han definitivt noterat hennes blickar för hans blick växlade mellan henne och bardisken. Hon däremot växlade mellan honom och Eva. Eva hade ganska snart förstått varthän hennes blickar rörde sig och i hennes öra kommenterat den långa tunnhårige mannen mitt emot. Lena log emot henne på frågan om hon var sugen. När de stått så en stund och växlat blickar utan någon ansats från hans sida till att lämna platsen på andra sidan bardisken, för att komma fram till henne. Sa hon i Evas öra att hon skulle gå fram och prata lite. Eva hade gett en lyckönskning på vägen. Hon noterade hur han vred kroppen från bardisken för

att göra plats för henne intill honom. Hon tog utrymmet, vilket gjorde att de hamnade väldigt nära varandra. Hennes bröst, som var i höjd med hans armveck, nuddade vid hans skjorta. Hon kände något av hans värme strömma genom hans skjorta och vidare genom hennes kavaj och blus. "Hej" sa hon och log mot honom. Han besvarade den korta hälsningsfrasen och frågade vad hon hette. Men ganska snart blev samtalet roligare. Han frågade om hennes tatuering och sa att den var fin. Han frågade vidare om hon hade andra tatueringar, om det hade gjort ont och allt möjligt annat som hade med tatueringar att göra. Hon svarade och antydde glatt att det kanske fanns tatueringar på fler ställen som hon kunde visa någon gång. Han började gissa vad det kanske var för ställen och vad dom tatueringarna möjligen kunde föreställa. De skrattade. Han flyttade sig lite närmare henne och hon backade inte. Hans öl tog slut, han tittade på hennes glas. Ville hon ha en till? Lena svarade med leende och nickning. Några klunkar friskt kallt öl och lite mysigt småprat senare tystnade bägge. Lena tittade in i hans ögon, dom var grå. Hans läppar var ganska smala och runt dem växte ett kort skägg med en blandning av gråa och mörka strån. Hennes mun sögs emot hans läppar. Hon fuktade dem och lutade sig uppåt, samtidigt som han lutade sig nedåt och de möttes med läppar och armar någonstans på vägen. De fortsatte att kyssas en stund tills hon lösgjorde sig någon ur hans grepp, tittade honom i ögonen och log. Han släppte greppet med armarna utan att släppa det med blicken, trevade med handen över bardisken för att hitta ölen. Han såg det inte, men hon såg hur han höll på att ta någon annans glas samtidigt som hans eget låg i farozonen för att vältras över dem. Så hon stoppade honom med sin hand. Vilket gjorde han vände dit blicken och förstod vad som höll på att hända ungefär samtidigt med mannen som var ägaren till ölet i glaset han höll. Inget problem med det i glada vänners lag, en fredagskväll var det ju sådant som hände. Istället skålade mannen med dem. De besvarade skålen och tog en klunk. Därefter frågade hennes nyvunna bekantskap om de kanske inte skulle ta och sätta sig vid ett av alla de lediga borden istället. Ett bra förslag och så blev det. I soffan mer kyssar, smek och gulliga ord från ömsom honom och ömsom henne. Han gick på toaletten och lite senare var det hennes tur. Ytterligare senare undrade hon om de inte skulle bege sig hemåt, kanske till henne. Han nickade allvarligt, reste sig och tog henne i handen. De hämtade jackorna i garderoben, så långt det var möjligt med händerna sammanflätade, hejdade en taxi, satte sig i baksätet och kysstes ända till dess att taxin stannade utanför hennes port i Solna. Nästan ordlöst ledde Lena in honom i lägenheten, vi klädhängaren i hallen, till sovrummet. Han kommenterade artigt bostaden och dess inredning. De tog av kläderna med blickarna mot varandra och i samma takt, hon kavajen, han skjortan, hon byxorna, han detsamma. Snart var han naken och hjälpte henne med underkläderna. Därefter älskog i sängen. En älskog som Lena beskrev för Eva som underbar. Han stannade till dagen efter, de kokade kaffe och dukade frukostbordet tillsammans, som om de känt varandra länge, fastän hon egentligen inte ens kom ihåg hans namn. Lena funderade över det där med namnet, men det var helt bortblåst. Hade han ens sagt det? Är det värt att fråga igen, skulle hon vilja träffa honom igen? Ja absolut tänkte hon. Natten och morgonen hade bara stärkt henne i valet, men då var det oundvikligen tvunget att fråga om namnet, så med en hand på hans och början till ett förläget skratt:

- Du vad var det du hette egentligen, sa du det?

Han med gapskratt:

- Ingen aning, jag heter Anders och du hette öhh?

- Lena. Hon skrattade också. Det känns som jag ätit bajs, vill du ha en tandborste?

- Samma här, tandborste vore kanon!

Efter munhygien och dusch återgick de till sängen, med en nyvunnen känsla av fräschör. Mer älskog och kel, sedan en promenad i Solna ända till Sundbybergs centrum. Där bjöd Anders på lunch. Nu kanske han säger tack och hej tänkte hon. Ville hon det: nej. Hon skulle gärna fortsätta och promenera resten av dagen, sedan kanske

lite vin och middag. Ännu inga signaler om uppbrott från hans sida, istället mysiga frågor om hennes liv, vad hon gjort och vad hon tyckte, som om han brydde sig om henne. Efter kaffet frågade han om de skulle gå vidare, som om det var alldeles självklart. Hon nickade med ett leende. Framåt kvällen kändes det rejält i benen, men de gick alltjämt. Just som hon funderade på att ta upp att det kanske kunde räcka med promenerande, hur trevligt det än var, föreslog Anders att de kanske skulle ta en öl någonstans, som om hon hittat en själsfrände, någon som kände i samma takt och åt samma håll som hon. De gick in på den första krog de mötte och ställde sig invid bardisken. Bartendern tittade på honom, han tittade på Lena.

- Vin, öl?

- Öl.

- Två öl, sa han vänd emot bartendern.

Efter flera öl, mat och kyssar var det slutligen dags att betala och gå vidare. Hon grävde efter sin plånbok och han gjorde detsamma. Hon ville gärna betala och detsamma ville han, så förhandlingen slutade som dylika förhandlingar i Sverige ofta gör, med att de delade på notan. Sen en annan krog med ytterligare öl och kyssar och så vid niotiden hem till henne. Dagen därpå, söndag, soligt och varmt på hennes altan. De småpratar i vilstolarna och lagar en lunch tillsammans. På kvällen måste han iväg för att träffa en kompis för ett tidigare avtalat möte. Han verkar inte ha bråttom och visar inga flykttendenser. Det känns bra avslappnat och varmt, hon är glad. De växlar telefonnummer och skiljs vid hennes dörr med långa kyssar.

Så snart han har gått ringer hon Eva och berättar lyckligt om händelserna. Hon förstår och verkar glad för Lenas skull. Skulle de träffas igen?

- På måndag, han har bjudit hem mig.

- Va roligt, grattis, lycka till!

De pratar vidare och efter en bra stund kommer Lena på att hon ju faktiskt inte frågat ett dugg om hur det gick för Eva, var hade hon försvunnit om hon nu hade försvunnit? Det var dock inget spännande som hänt annat än att hon somnat på tåget hem, ingen kille, ingenting.

Måndag kväll: med adress, portkod, sidenklänning och stay ups på tunnelbanan in mot staden, mot Kungsholmen. Lägenheten var fin i sig, men möblerna verkade mest vara saker han kommit över och ställt det var lämpligt. Ingen helhet, ingen färgpassning, fast i vart fall inte övermöblerat och ganska rent. Maten däremot var jättegod. En köttgryta med ris, utan sallad och utan efterrätt. Fast det gjorde inget, hon försökte ju hålla igen på maten. Med vinet och honom blev hon som varm och kanske till och med lyckligt. Efter middagen lite bilder från förr, inte så mycket att det blev tjugit bara ett album. Han hade frågat och hon hade sagt ”gärna”, fast egentligen var det väl lite konstigt? Själv skulle hon aldrig visa bilder från förr, för någon hon precis träffat. Vad skulle han tro. Bilderna från förr när hon var betydligt tyngre än nu, aldrig, otänkbart. Var han lite egotrippad kanske? Fast hon såg på bilderna att han minsann också varit överviktig och när hon påpekade det lite retsamt berättade han och hans historia var som hennes. Därutöver förmedlade bilderna inga konstigheter åt något håll. De skröt inte, men de visade inte heller på någon misär eller konstiga böjelser åt något håll. Det kändes rätt, han var definitivt ingen mysko typ, knarkare, biltönt, skrytmåns eller något liknande som hon eller någon väninna tidigare träffat på. Senare ytterligare en natt med mjuka smekningar och kåthet. Det tråkiga var kanske att han blev så trött. Hon som var tvungen att gå upp betydligt tidigare än honom hade ingen som helst lust att sova, men vad gör man när han är så trött att han nästan sludrar.

Så förflöt ett par veckor. De träffades ofta, oftast hos henne, eftersom hon behövde ta bilen till jobbet och helst inte parkerade inne i stan. Han hade inget emot det torts att hon gick upp så tidigt. Visst fick han ligga kvar i sängen hur länge han ville, men han gick upp med henne och de gjorde frukost. Bara det en ny vana för henne som annars i

veckorna brukade starta magen med fika och en macka först när hon kommit till jobbet. Hon var säker sedan minst en vecka tillbaka och det hade hon till och med berättat på jobbet. Lena var kär. Men hur var det med Anders, vad kände han? Han tyckte i alla fall om hennes sällskap det var uppenbart. I vart fall hade han nästan aldrig tacka nej till hennes förslag om när de skulle ses närmast, vilket som regel varit samma kväll. Så på fredagen, efter vin, öl, fina köttbitar och potatisgratäng hemma hos honom, frågade hon förväntansfullt:

- Du Anders, jag tror jag är kär i dej!

Han, dröjande som om det var lite jobbigt:

- Mmm, sötnos!

Hon oroligt, men ändå leende:

- Vaddå mmm, känner inte du något?

- Jo, men kanske inte på det sättet.

Hon tänkte säga något med något hindrade henne, istället tog hon sina ytterkläder och lämnade lägenheten.

Kval

Jag föddes i mitten på 20-talet som andra barnet i en småbrukarfamilj på Uppsalaslätten. Barndomen var väl som den brukade vara för dom i samma situation som jag. Vi hade det bättre än statarna och torparna, men sämre än handlarna och storbönderna. Far och mor var ganska snälla med den tidens mått, så därvidlag hade jag tur. Det finns inte så mycket att ångra från den tiden, enär de valmöjligheter jag erbjöds var få och obetydliga. Folkskolan, kamraterna, arbetet, militärtjänsten, allt var andras val eller effekter av omständigheterna. Tidigare i livet såg jag det kanske annorlunda, förebrådde mina föräldrar för deras bristande ambitioner att förbättra jordens avkastning. Eller deras snålhet beträffande jordiska ting, som skulle ha kunnat förgylla vår barndom något. Vidare har jag förebrått vår stränge skollärare och prästen som så hårt förmanade oss varje söndag. Men de är sedan länge förlättna och deras gärningar bokförda som effekter deras omständigheter. Vad jag däremot inte kan förlika mig med är mina egna val, i de tidiga vuxenåren. De val som sen aldrig blev föremål för några omprövningar förrän tiden var ute.

Det första verkligt viktiga val jag ställdes inför var: Greta eller inte Greta, hon årsbarn till mig och från samma by, uppvuxen på gården med den stora eken. Jag hade pratat med Greta ungefär lika lite som med de andra flickorna i klassen. Hon försynt och jag minst lika försynt, bägge helt oskolade i kärlekens konst. Senare har jag förstått saker som vad trånande ögonkast innebär och en gång själv fått känna känslan av åtrå. En åtrå som, om än aldrig fullbordad, gav mig en egen värmande hemlighet. De blickar hon gav mig, Ellen, de lyste aldrig i Gretas ögon, i vart fall inte emot mig. Kanske hade det hade kunnat bli annorlunda, åtminstone för en kväll, om hon någon gång släppt bibeln och kyrkans förmaningar för att istället ett par glas vin någon av de gånger sådant erbjöds. Allt var dock egentligen inte effekter av egna övervägande eller val. Skulden borde även bäras av min mor och far likväl som morbror Kåge. De valde åt mig, inte av ondska, tvärtom! Det är dock jag själv som valt att sen bara fortsätta i den riktning de pekade ut åt mig.

Nu minst sextio år senare, med brevet i hand, kommer dessa tankar vällande över mig. Jag minns inget i detalj, det dyker inte upp några bilder eller filmer ifrån när Greta och hennes far besökte oss på gården. Jag vet, bland annat ifrån vad Greta brukade berätta för våra barn om hur det gick till, att våra fäder gick iväg tillsammans på sitt håll efter att de manat oss två att ta en tur med ekan. Jag nickade tydligen utan att titta vare sig emot Greta eller någon annan och hon lär ha gjort detsamma. Jag grävde upp några maskar för att vi skulle ha ett ärende ut på sjön, trots att det var tid för höbärgning. Jag rodde mot ön och hon drog kroken efter båten. Någon fisk blev det inte och inte mycket annat heller. Fast gud lät solen skina på oss och höll vinden borta. På kvällen frågade far och turen varit trevlig och om jag ville göra en tur igen den följande lördagen. Valet var lätt och så tog vi en tur veckan därpå. Denna gång var solen än mer frikostig, men med en smula varma vindar som liksom smekte min nakna överkropp. Vi språkade nu även lite, hon ville bada, något som det annars ofta inte fanns tid till annat än kanske på söndagar eller sent om aftonen efter att alla sysslor blivit avklarade. Ett tillfälle som inte gick att släppa därhän alltså. Och så klart att tanken måste ha varit lockande att se Greta utan kläder, jag som annars bara såg mina bröder då vi fick tillfälle att bada. Jag förtöjde antagligen ekan vid trädet som vi brukade och tog med mig Greta till den släta klippan. Vad som skedde sen har jag faktiskt i eget minne, hur hon drog klänningen över huvudet och stod där i all sin nakenhet tittande i marken. Jag vågade inte titta på henne på grund av risken för vad som då kunde hända utan jag tittade ned, drog av mig byxorna och hoppade i vattnet. Hon kom snart efter och vi simmade runt, undvikande närmare kontakt än ett par meter. Solen torkade oss på hällen, hon på rygg och jag på

mage. Hon log emot mig och jag kände ungdomlig åtrå, men inte mycket mer än så. Greta och hennes far kom på ytterligare besök, vi fick mer tid med varandra och blev som ett par då vi gick hand i hand till skördefesten. Vår gemenskap mer eller mindre stadfästes då vi som ett par gick till missionskyrkan dagen därpå. Jag slutade folkskolan den sommaren och till hösten måste jag ha ett riktigt arbete, hade far sagt, för inkomsten från den liggande gården räckte inte till för även mig. Utan att jag visste det hade han tydligen frågat morbror Kåge om det fanns plats för mig vid snickerifabriken. Och i början på september tog han med sig mig dit precis som han gjort med min äldre bror. Vi gick in och jag stod där med mössan i handen i den stora fabrikshallen. Alla kom fram och granskade mig, arbetskamraterna, basen och efter en stund kom till och med direktören dit och skakade min hand. Välkommen sa han och nickade emot basen som om jag var godkänd. Först var jag springpojke, bar lådor med spikar, lim, plankor och bräder fram och tillbaka. Lastade av vagnen med trä från sågen, lastade på färdiga snickerier, som dörrar med karmar, på de lastbilar som kom till vår lastkaj. Sprang, och sedermera cyklade, hem för att äta frukost och middag. Med tiden lärde jag mig alla de maskiner som fanns i fabriken. När jag var 21 år, gift och far till två pojkar blev jag utsedd till ansvarig över hyvlingen. En ganska ansvarsfull post som bevisade att direktören var nöjd med mig. Där stannade jag resten av mitt yrkesliv och gick i pension för en tio år sedan, med alla fingrar nästan helt i behåll och inte mycket problem med lungorna heller. Vidare var jag stolt ägare till en villa som jag byggt själv med hjälp av mina bröder och min far samt sekunda varor från fabriken. Huset hade jag liksom mina bröder byggt på tomter som vi fått av far. Från altanen har vi utsikt över sjön och där satt vi ofta om kvällarna, jag, min fru och tidigare även pojkarna. Nu när barnen länge sedan blivit vuxna och frun inte längre är i livet sitter jag där själv med kaffet och radion. Vidare äger jag en röd Saab i gott skick, parkerad i ett likaså självbyggt garage. Med detta skulle min jordiska tillvaro kunna anses vara summerad, fast inte riktigt. Någonstans där under alla rasterna på fabriken, på altanen, vid matbordet, i sängen, under gudstjänsterna och framför TV:n spenderade jag all den tid som varit min egen. Då när jag var yngre visste jag knappt en att det fanns egen tid. Det är nog ett begrepp som kommit på senare tid. Men oavsett vad dessa stunder än kallats så hade de väl alltid funnits. Frågan som gnagde i mig nu i denna stund var: Vad har jag gjort av all den där egna tiden, då allt ska ske som gör livet värt att leva för, sådana som mig som inte haft något stimulerande arbete att skryta med och som alibi för en händselös fritid. Visst jag har gjort flera resor, till och med några utomlands och på fabriken var jag, i detta sammanhang, inte sämre än någon annan. Och visst har jag både åkt skidor och skridskor om vintrarna och på somrarna badade vi ju med barnen. Inte minst, eller kanske främst av allt, mindes jag fisketurerna med pojkarna med glädje. Utöver det fanns mest korta kvällar med middag och nyheterna på radio, på senare år ersatta av dem på TV:n och därefter sänggående. Helger och semester blev för min del mest arbete åt far på gården till dess att kommunen exproprierade den för att uppföra ett villaområde. Utom på söndagarna förstås, min dag för vila och rekreation, som alltid bestod av bad, rakning, finkostym, gudstjänst, fika i församlingsgården promenad hem med min hustru och bröderna, vila och söndagsmiddag. Det senare alltid veckans höjdpunkt, i vart fall när det inte var min äldste brors hustru som var värdinnan. Jag och min yngre bror, däremot, var begåvade med hustrur som kunde sitt vid grytor och köksattiraljer emedan hon var en sorg i jämförelse. Till, i vart fall, min hustrus lycka har våra söner gått i samma fotspår. Själv har jag närt en viss tvekan inför vår lotsning längs den smala vägen. Hon alltid hotande med alla färdigheter som skulle kunna finnas på universitet eller utomlands. Jag tveksam, men utan styrka att sätta emot. Om jag hade vågat påpeka något om att de väl borde få prova på lite, dom som har de chanser vi aldrig fick, anar jag vilka utfall och hotelser jag hade fått smaka. Nu däremot är jag herre över min tillvaro, vad jag säger och gör. Ingen

väger längre mina ord. Visst pojkarna rör väl en del över den saken, fast vad bryr de sig om vad jag säger och inte kan jag väl påverka deras liv nu. Men Patrik, mitt yngsta barnbarn, han blir ju tjugo år på lördag med hela livet framför sig. Han har i förtroende sagt mig vad han önskar sig och inte är det att jag gör enligt faderns önskemål och köper en finkostym. Skulle jag emellertid åtfölja hans önskan, hur har jag då inte svikit de andra barnbarnen som alla fått söndagskläder på respektive 20 årsdag. Jag la ifrån mig inbjudningen till kalaset och lappen med beskrivningen av de utvalda kläderna, för att blicka ut över sjön, nu med vånda.